

Gyakorlati útmutató: A menekültügyi eljáráshoz való hozzáférés

Azonosítás

Tájékoztatás

Védelem

**A Europe Direct szolgáltatás az Európai Unióval kapcsolatos
kérdéseire segít Önnek választ találni.**

Ingyenesen hívható telefonszám (*):

00 800 6 7 8 9 10 11

(*) A legtöbb hívás és a megadott információk ingyenesek (noha egyes mobiltelefon-
szolgáltatókon keresztül, telefonfülkékből és hotelekből a számot csak díjfizetés
ellenében lehet hívni).

Bővebb tájékoztatást az Európai Unióról az interneten talál (<http://europa.eu>).

Designed by EWORX

Luxembourg: Az Európai Unió Kiadóhivatala, 2016

Gyakorlati útmutató:

HU	BZ-04-15-715-HU-N	ISBN 978-92-9243-698-8	doi:10.2847/459857

© Európai Unió, 2016

A sokszorosítás a forrás megjelölésével megengedett.

Printed in Luxembourg

ELEMIKLÓR-MENTES PAPÍRRA NYOMTATVA (ECF)

Gyakorlati útmutató: A menekültügyi eljáráshoz való hozzáférés

Bevezetés

Mivel az országába – és ezzel sok esetben az EU területére – érkező harmadik országbeli állampolgárok gyakran Önnek kerülnek először kapcsolatba, Önnek döntő szerepe van a nemzetközi védelemhez való hatékony hozzáférés megkönnyítésében. Ezt úgy lehet elérni, ha proaktívan megkeresi a potenciálisan védelemre szorulókat, megadja nekik a megfelelő tájékoztatást a menedékkérelem jogáról, és továbbirányítja őket a megfelelő eljárásokhoz és az ilyen személyeknek szóló más segítségnyújtáshoz és eljárási garanciákhoz.

Ez az útmutató tájékoztatást ad az első vonalban dolgozó tisztviselők alapvető kötelességeiről és az esetlegesen nemzetközi védelemre szoruló személyek jogairól az első kapcsolatfelvételkor. A füzet végigvezeti az olyan személyek felismerésének folyamatán, akik védelemért folyamodhatnak, és bemutatja a megfelelő eljárási garanciák és támogatás biztosítását.

Az útmutató a következő négy részből áll:

- **Az első vonalban dolgozó tisztviselők nagyobb szerepe a menekültügyi eljáráshoz való hozzáférésben:** ebben a részben bemutatjuk a vegyes migrációs áramlatok közegét, és áttekintést adunk a vonatkozó jogi háttérrel, az alapvető jogokat is beleértve.
- **Hogyan kell felkészülni a nemzetközi védelem potenciális kérelmezőinek felismerésére:** ebben a részben vázoljuk az első vonalban dolgozó tisztviselők magatartása és hozzáállása terén szükséges előfeltételeket, hogy képesek legyenek felismerni azokat a személyeket, akik esetleg nemzetközi védelmet akarnak kérni.
- **Arra utaló jelek, hogy valaki nemzetközi védelmet szeretne kérni:** ez a rész ahhoz ad útmutatást, hogy milyen elemeket kell figyelembe venni, hogy jobban felismerje az olyan személyeket, akik esetleg nemzetközi védelmet akarnak kérni.
- **Mi a következő teendő:** ez a rész arra az esetre ad útmutatást, amikor egy személyről kiderül, hogy esetleg nemzetközi védelmet akar kérni, és ismerteti a kérelem esetén szükséges teendőket. Azzal az esettel is foglalkozik, amikor a potenciálisan védelemre szoruló személy nem akar nemzetközi védelmet kérni.

Tudnia kell, hogy az uniós joganyag úgy rendelkezik, hogy a nemzetközi védelmet kérelmező személyekkel elsőként kapcsolatba kerülő – különösen a szárazföldi és tengeri határok felügyeletét ellátó vagy a határellenőrzést végző – tisztviselők számára releváns tájékoztatást kell adni, és megfelelő képzést kell biztosítani arról, hogyan ismerjék fel és kezeljék a nemzetközi védelem iránti kérelmeket.

Tartalom

Bevezetés	v
Az első vonalban dolgozó tisztviselők nagyobb szerepe a menekültügyi eljáráshoz való hozzáférésben	1
Az első vonalban dolgozó tisztviselők meghatározó szerepe	1
Alapvető jogok	2
A visszaküldés tilalma	3
A menekültügyi eljáráshoz való hozzáférés	3
Hogyan kell felkészülni a nemzetközi védelem potenciális kérelmezőinek felismerésére	6
Legyen kezdeményező	6
Proaktív vagy reaktív a hozzáállása?	6
Legyen jó megfigyelő	7
Figyeljen oda a kiszolgáltatottságra	7
Kísérő nélküli vagy felnőtt hozzátartozóiktól elszakított gyermekek	8
Legyen nyitott	8
Legyen tisztelettudó	8
Ne diszkrimináljon	9
Ne ítélkezzen	9
Legyen aktív hallgató	9
Használjon megfelelő, érzékeny kommunikációs stílust	10
Együttműködés a tolmáccsal	10
Ügyeljen a testbeszédére	11
Tudatosítsa magában a személyes körülményeit	11

Arra utaló jelek, hogy valaki nemzetközi védelmet szeretne kérni

12

Ki akarhat védelemért folyamodni?	12
Halmazott védelmi szükségletekkel rendelkező személyek	13
A jelek nem teljes körű listája	13
Ki ez a személy és honnan származik	14
Mit mond a személy	15
Mit tud megfigyelni (megjelenés és viselkedés)	15

Mi a következő teendő

17

Tájékoztatás	17
Ismerje fel, ha valaki nemzetközi védelemért folyamodik	17
Mi a következő teendő, ha a személy nemzetközi védelmet kér	18
Mi a következő teendő, ha az esetlegesen védelemre szoruló személy nem akar nemzetközi védelmet kérni	19

A menekültügyi eljáráshoz való hozzáférés

21

Melléklet – Jogi referenciák

23

Az első vonalban dolgozó tisztviselők nagyobb szerepe a menekültügyi eljáráshoz való hozzáférésben

Az első vonalban dolgozó tisztviselők meghatározó szerepe

A migrációs mozgások növekvő hatóköre és összetettsége folytán az EU külső határain problémákkal terhelt környezet alakult ki. A **vegyes migrációs áramlatokban** eltérő indítékkal és célokkal útnak induló személyek haladnak egymás mellett, ugyanazonokon az útvonalakon és közlekedési eszközökön. Az út sokszor hosszú, kemény, sőt életveszélyes, a szervezése pedig gyakran illegális. A kamionokban, konténerekben megbújó, tengerre alkalmatlan csónakokba zsúfolódó emberek igen nehéz és kockázatos körülmények között utaznak, különféle veszélyeknek, éhségnek, a csempészek és emberkereskedők részéről kizsákmányolásnak és bántalmazásnak kitéve. Vannak, akik az út során családtagjaikat vagy rokonaikat is elveszítik. Számtalan beszámolóból lehet hallani kizsákmányolásról, rossz bánásmódról, nemi erőszakról, prostitúcióra vagy bűnözésre való kényszerítésről.

Mivel az országba – és sok esetben magának az EU-nak a területére – érkező harmadik országbeli állampolgárok gyakran Önnek kerülnek elsőként kapcsolatba, döntő szerepe van az ilyen személyek felismerésében, az alapszükségeik kezelésében, az alapvető jogaik biztosításában, a tájékoztatásukban és a megfelelő eljárásokhoz és hatáskörrel rendelkező hatóságokhoz való elirányításukban.

Azok mellett, akik nem védelmi jellegű okokból indulnak útnak, olyanok is vannak, akiknek a **védelmi szükségletei** azonnali intézkedést kívánnak. Idetartozhatnak a nemzetközi védelemre szoruló személyek, valamint az emberkereskedelem, kínzás, nemi erőszak vagy az erőszak más súlyos formájának áldozatai, a felnőtt hozzátartozóiktól elszakított vagy kísérő nélküli kiskorúak, a veszélyeztetett nők és más kiszolgáltatott személyek.

Alapvető jogok

A határátkelőhelyeken és az idegenrendészeti fogdákból hozott intézkedéseknek arányosnak kell lenniük az eredeti céljukkal, megkülönböztetésmentesnek kell lenniük, és teljes mértékben tiszteletben kell tartaniuk az alapvető jogokat, köztük a következőket:

- Az **emberi méltóság**, amely azt jelenti, hogy az embernek veleszületett joga van ahhoz, hogy megbecsüljék, tiszteljék és etikus bánásmódban részesítsék.
- Az **élethez való jog** a halálbüntetés vagy kivégzés tilalmát jelenti, és megelőző intézkedésekre kötelez olyan esetekben, amikor az egyén életét közvetlen, valós veszély fenyegeti.
- A **kínzás tilalma** azt jelenti, hogy senkit sem lehet kínzásnak, embertelen vagy megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni.
- A **visszaküldés tilalmának elve** az államoknak azt a kötelezettségét jelenti, hogy tartózkodjanak attól, hogy egy személyt olyan helyzetbe utasítsanak ki vagy küldjenek vissza, ahol üldöztetésnek és/vagy kínzásnak, embertelen vagy megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek lehet kitéve.
- A **menedékjog** mindenkit feljogosít arra, hogy az üldöztetés elől más országban keressen és kapjon védelmet. A tagállamok biztosítják, hogy minden személy – akár felnőtt, akár gyermek – jogosult legyen saját nevében vagy egy hozzátartozóján vagy képviselőjén keresztül nemzetközi védelemért folyamodni.
- A **megkülönböztetésmentesség** tiltja a bármely okból, így különösen a nem, faj, szín, etnikai vagy társadalmi származás, genetikai tulajdonság, nyelv, vallás vagy meggyőződés, politikai vagy más vélemény, nemzeti kisebbséghez tartozás, vagyoni helyzet, születés, fogyatékoság, kor vagy szexuális irányultság alapján történő tisztességtelen bánásmódot vagy önkényes eljárást vagy különbségtételt.

Ezekre a jogokra minden személy jogosult, függetlenül attól, hogy kifejezetten kért-e nemzetközi védelmet, vagy sem.

A tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy a hatóságok a munkájuk során szerzett információk vonatkozásában a nemzeti jogban meghatározottaknak és az uniós jog előírásainak megfelelően **tiszteletben tartsák** a titoktartás elvét. A személy származási országának hatóságaival nem lehet azzal kapcsolatos információt közölni, hogy a személy nemzetközi védelemért folyamodott.

A visszaküldés tilalma

A visszaküldés tilalma a tagállamoknak azt a kötelezettségét jelenti, hogy tartózkodjanak attól, hogy bárkit olyan terület határára vagy bármely olyan helyre utasítsanak ki vagy küldjenek vissza, ahol üldöztetésnek, embertelen vagy megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek, például kínzásnak lehet kitéve, még ha a migrációs helyzete rendezetlen is. A menekültügyi kontextusban a visszaküldés tilalmának elve maga után vonja azt a követelményt, hogy a nemzetközi védelmet kérő személyeknek biztosítani kell a hozzáférést a területhez és a tisztességes és hatékony menekültügyi eljárásokhoz, hogy el lehessen dönten, hogy a személy jogosult-e a védelemre.

Ki kötelez? A visszaküldés tilalmának elve az állam minden szervére és a nevében eljáró valamennyi személyre vagy jogi személyre nézve kötelező, az első vonalban dolgozó tisztviselőket is beleértve.

Mit tartalmaz? Az üldöztetés veszélyébe való visszaküldés tilalma a nemzetközi menekültjog szerint a kényszerű eltávolítás bármely formájára alkalmazandó, beleértve a kiutasítást, kitoloncolást, kiadatást, nem hivatalos átadást vagy „kiadatást” és a határon való beléptetés megtagadását. Ebbe a közvetett visszaküldés is beletartozik, amikor a személy olyan harmadik országba tér vissza, ahol fennáll a visszaküldés veszélye. A közvetett visszaküldés veszélyét tekintve minden esetben egyénileg kell megbízható mérlegelést végezni, a harmadik országba való kitoloncolás előtt. A menedékkérőt az egyéni esetre vonatkozó kellő garanciák nélkül nem lehet harmadik országba visszaküldeni a kérelem elbírálása érdekében. Az ilyen garanciák közé tartozik, hogy a személy ismét beengedik az említett országba, hatékony védelemben részesül a visszaküldéssel szemben, menedéket kérhet és kaphat, továbbá az elfogadott nemzetközi normák szerinti bánásmódban részesül.

A menekültügyi eljáráshoz való hozzáférés

A visszaküldés tilalmának elve és a menedékjog tényleges tiszteletben tartása érdekében minden olyan személy számára biztosítani kell a **menekültügyi eljáráshoz való hozzáférést**, aki nemzetközi védelemre szorulhat.

Ne feledje, hogy az esetek többségében Ön lesz az első olyan személy, akinek az emberek jelezni tudják a védelmi igényüket és különleges szükségleteiket.

Sokan azok közül, akik nemzetközi védelemre szorulhatnak, nincsenek tisztában a jogaikkal és kötelezettségeikkel, és nem kérik aktívan a menedéket abban az országban, ahová megérkeztek. A határokon megjelenő személyekkel elsőként találkozó tisztviselőként Önnek létfontosságú szerepe van a nemzetközi védelemhez való hozzáférés megkönnyítésében

azáltal, hogy proaktívan megkeresi azokat a személyeket, akik feltételezhetően nemzetközi védelmet akarnak kérni, megadja nekik a szükséges felvilágosítást a menedékkérelem jogáról, és a megfelelő eljárásokhoz irányítja őket.

A határátkelőhelyeken és idegenrendészeti fogdákbán hozott intézkedések jelentik az elsődleges pillanatot, amikor a kiszolgáltatott személyek különleges szükségleteit jelezni lehet vagy észre lehet venni. Az első vonalban dolgozó tisztviselőként az is az Ön feladata, hogy **felismerje a kiszolgáltatott személyek különleges szükségleteit**, és **további mérlegelés és/vagy támogatás céljából továbbküldje** őket a nemzeti hatóságokhoz.

A kiszolgáltatott személyek különleges szükségleteinek jobb felismeréséhez igénybe veheti a különleges szükségletű személyek felismerését segítő gyakorlati EASO eszközt a következő linken keresztül: <https://ipsn.easo.europa.eu>

A menekültügyi eljáráshoz való hozzáférésben betöltött, a Schengeni határellenőrzési kódex¹ 3a. cikkében előírt szerepét tovább bővítette az uniós menekültügyi joganyag, különösen a menekültügyi eljárásokról szóló irányelv (APD) átdolgozása, amely 2015. július 20-tól alkalmazandó.² Az átdolgozott APD többek között két olyan fő rendelkezést vezet be, amelyek közvetlen hatással vannak az Ön napi munkájára:

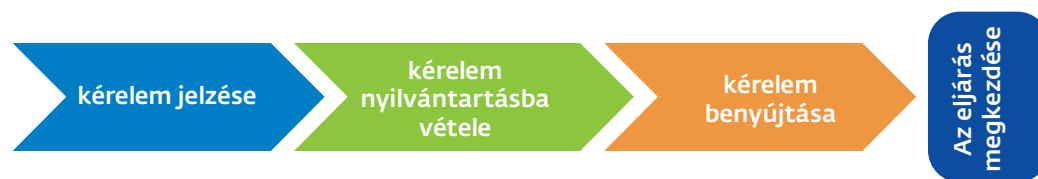
!

Az átdolgozott APD 8. cikke előírja, hogy **tájékoztatást kell adnia a nemzetközi védelem iránti kérelem lehetőségéről**, amennyiben a jelek **arra utalnak, hogy a fogdában fogva tartott vagy külső határátkelőhelyen lévő személy nemzetközi védelemért kíván folyamodni**. Ez a gyakorlatban azt jelenti, hogy kezdeményezően kell fellépnie az ilyen személyek megkeresésében, tájékoztatnia kell őket a menedékkérelemhez való jogról, és el kell magyaráznia, hogyan folyamodhatnak védelemért.

!

Az átdolgozott APD 6. cikke előírja, hogy amennyiben egy személy jelezte, hogy nemzetközi védelmet kíván kérni (azaz **nemzetközi védelemért folyamodott**), a menekültügyi eljáráshoz kell **irányítani**, amihez tájékoztatni kell arról, hol és hogyan tudja benyújtani a nemzetközi védelem iránti kérelmet.

Az átdolgozott APD az **eljáráshoz való hozzáférés három különálló lépését** is bemutatja, és ennek során egyértelműen különbséget tesz a **nemzetközi védelemért folyamodás, a kérelem nyilvántartásba vétele és benyújtása** között, és kijelöli ezek helyét a menekültügyi eljárásban.

Legyen tisztában azzal, hogy a nemzetközi védelem kérelmezésére való szándékukat az emberek különféle formákban fejezhetik ki. A beutazás megtagadása esetén az üldöztetéstől vagy súlyos sérelemtől való félelem bármilyen – szóbeli vagy írásbeli – kifejezése ilyen kérelemnek minősül. Ehhez nem feltétlenül kell használni a konkrét „menedék” vagy „menekült” szót. Amennyiben kétségei vannak, azt kell feltételeznie, hogy az illető védelemért folyamodott.

Nemzetközi védelemért folyamodni annyit tesz, hogy a személy bármilyen formában, bármely hatóság felé jelzi, hogy nemzetközi védelemben szeretne részesülni. Aki jelezte a nemzetközi védelem iránti kérelem szándékát, azt kérelmezőnek kell tekinteni, az ezzel a jogállással járó összes jogokkal és kötelezettségekkel együtt.

Miután a személy nemzetközi védelemért folyamodott, a hatáskörrel rendelkező hatóságnak ezt **nyilvántartásba kell vennie** a megadott határidőn belül – három munkanapon belül, amennyiben az ilyen kérelmek nyilvántartásba vételére hatáskörrel rendelkező hatósághoz folyamodott, illetve

hat munkanapon belül, ha más hatósághoz, például a rendőrséghez, határőrséghez, bevándorlási hatósághoz és/vagy az idegenrendészeti fogda személyzetéhez intézte a kérelmét. Kivételes körülmények között, amennyiben az egyidejű kérelmek nagy száma a gyakorlatban nagyon megnehezíti a megadott határidők betartását, a határidő 10 munkanapra meghosszabbítható.

¹ Az Európai Parlament és a Tanács 562/2006/EK rendelete (2006. március 15.) a személyek határátlépésére irányadó szabályok közösségi kódexének (Schengeni határ-ellenőrzési kódex) létrehozásáról.

² Az Európai Parlament és a Tanács 2013/32/EU irányelve (2013. június 26.) a nemzetközi védelem megadására és visszavonására vonatkozó közös eljárásokról (átdolgozás), a továbbiakban: az APD-átdolgozás.

A nemzetközi védelem iránti kérelem benyújtása a kérelmező szempontjából azt jelenti, hogy információkkal/dokumentumokkal kell kiegészítenie a kérelem nyilvántartásba vételekor létrehozott iratanyagot. A kérelem benyújtása jelenti az elsőfokú vizsgálat kezdetét. A tagállamok szabályokat hozhatnak arra nézve, hol és hogyan kell benyújtani a kérelmet.

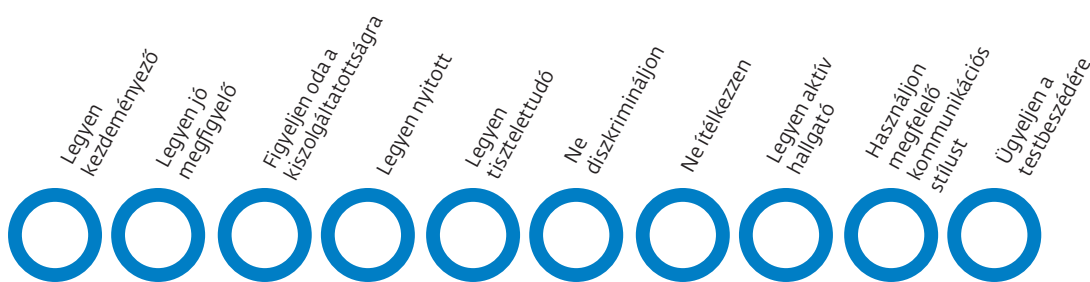

Legyen tudatában annak, hogy az Ön feladata megtalálni azokat a személyeket, akik nemzetközi védelmet szeretnének kérni, tájékoztatni és a megfelelő hatósághoz irányítani őket. Senkitől nem tagadhatja meg a menekültügyi eljáráshoz való hozzáférést. A hatáskörrel rendelkező hatóságokhoz való azonnali, tényleges átirányítás döntő fontosságú ahhoz, hogy a menedékjog a gyakorlatban garantált legyen. Nem az Ön feladata megítélni, hogy az Ön előtt álló ember védelemre szorul-e, és részesülhet-e nemzetközi védelemben, vagy sem.

Hogyan kell felkészülni a nemzetközi védelem potenciális kérelmezőinek felismerésére

A védelemre szoruló személyek valószínűleg megkeresik az egyenruhába öltözött tisztviselőket, és megpróbálnak kapcsolatba lépni velük. A tisztviselők részéről azonban sokan már rossz bánásmódot tapasztalhattak a származási országukban vagy az út során érintett más országokban. Ezért sok esetben nem fordulnak Önhöz közvetlenül, így az Ön feladata, hogy bizalmi légkört alakítson ki, kezdeményezően megkeresse azokat a személyeket, akik nemzetközi védelmet szeretnének kérni, és továbbutalja azokat, akikről úgy tűnik, hogy védelmet keresnek.

Ebben a részben a felkészüléshez adunk útmutatást, hogy eleget tudjon tenni azon kötelezettségeinek, hogy megkeresse a védelemre szorulókat, beléptesse őket az EU területére, tájékoztassa őket, majd továbbirányítsa a nemzeti menekültügyi eljáráshoz.

Legyen kezdeményező

A kezdeményező hozzáállás annyit jelent, hogy az erőfeszítéseit azokra az elemekre koncentrálja, amelyek az irányítása vagy befolyása alatt állnak. A kezdeményező hozzáállás segíti a feladatainak ellátását.

A határőröknek és az első vonalban dolgozó tisztviselőknek fontos **feladata, hogy proaktívan biztosítsák a menekültügyi eljáráshoz való hatékony hozzáférést**. Meg kell keresniük azokat a személyeket, akik nemzetközi védelemért kívánnak folyamodni, tájékoztatniuk kell őket a menedékkérelem jogáról, valamint arról, hogyan kell védelmet kérni. A nemzetközi védelemért folyamodó személyeket arról is tájékoztatniuk kell, hogyan nyújtsanak be kérelmet.

Proaktív vagy reaktív a hozzáállása?

A **proaktív ember** proaktív nyelvezetet használ (tudom, akarom, szeretném stb.), és az erőfeszítéseit a saját hatáskörére, az irányítása és befolyása alatt álló dolgokra koncentrálja.

A **reaktív ember** reaktív nyelvezetet használ (nem tudom, kell, csak akkor stb.), és az erőfeszítéseit az aggályos területekre, a befolyásán kívül eső dolgokra koncentrálja.

Legyen jó megfigyelő

A megfigyelés nem ugyanaz, mint a szemlélődés. Az információ aktív befogadását jelenti, ami által gyorsabban és pontosabban fel tudja mérni az embereket és a körülményeket. Az kell hozzá, hogy nyitva tartsa a szemét és a fülét, hogy a lehető legtöbb információhoz jusson hozzá, és ezekre emlékezzen is.

- **Gondosan figyeljen mindenre maga körül.** Kényszerítse magát, hogy a lehető legtöbb dolgot észrevegye, a megszokottól a szokatlanig, és próbáljon mindent megjegyezni. Koncentráljon a különbségekre, az eltérésekre, a szokatlan helyzetekre és körülményekre. A benyomások tudatosítása fontos része a jó megfigyelésnek.
- **Keresse az arra utaló jeleket,** hogy a személy nemzetközi védelmet szeretne kérni.
- **Gondosan figyeljen a megfigyelt személy testbeszédére** – az arc kifejezésekre, gesztusokra, szemkontaktusra, testtartásra és hanghordozásra. A testbeszéd megértésére és használatára való képesség segíthet a más emberekkel való kapcsolatteremtésben és az igényeik felismerésében. Nem szabad megfeledkeznie arról, hogy a testbeszéd és a nem verbális jelzések jelentése országonként és kultúránként más lehet. Fontos ezért, hogy kerülje a félreértéseket, és tartózkodjon az elhamarkodott értelmezésektől.

Figyeljen oda a kiszolgáltatottságra

Legyen mindig tudatában, hogy az Ön előtt álló személy kiszolgáltatott lehet, és olyan különleges szükségletei lehetnek, amelyek külön figyelmet és azonnali intézkedést kívánnak. Az Ön feladata, hogy felismerje a kiszolgáltatott személyek különleges szükségleteit, és további mérlegelés és/vagy támogatás céljából továbbirányítsa őket.

A határátkelőhelyek és idegenrendészeti fogdák jelentik az első olyan helyszínt, ahol a kiszolgáltatott személyek különleges szükségleteit jelezni lehet, vagy észre lehet venni. **Ne feledje, hogy ezek nem mindig látható jelek, és olykor csak későbbi szakaszban derül rájuk fény.**

Gondoskodjon arról, hogy a határátkelőhelyeken és idegenrendészeti fogdáknál hozott intézkedések ne befolyásolják a nemzetközi jog szerint a nemzetközi védelemre szoruló személyeknek és a kiszolgáltatott személyeknek biztosított egyedi védelmet; utóbbi csoportba tartoznak például a veszélyeztetett lányok és nők, köztük a várandós nők, a gyermekek, köztük a kísérő nélküli és felnőtt hozzátartozóiktól elszakított gyermekek, az emberkereskedelem áldozatai, a kínzást, nemi erőszakot vagy az erőszak más súlyos formáit elszenvedő személyek, valamint a fogyatékosággal élő személyek.

- A nemzeti gyakorlat szerint a lehető leghamarabb **jegyzeze fel a kiszolgáltatottságot** és a különleges szükségleteket, és ezt az információt közölje a megfelelő érintettekkel, hogy biztosítsák a szükséges garanciákat és támogatást.
- Győződjön meg arról, hogy tisztában van a **nemzeti átirányítási mechanizmusokkal és eljárásokkal,** és kéznél vannak a nemzeti gyakorlat szerint felelős intézmények elérhetőségei, beleértve az erre szakosodott gyermekvédelmi szolgálatokat, az UNHCR-t és más, a kérelmezőknek jogi vagy más tanácsadást nyújtó szervezeteket.
- **Hozzáállását, nyelvi és kommunikációs stílusát igazítsa hozzá** a személy szükségleteihez. A bizalom elnyerésére és a személlyel folytatott kommunikációra való képessége elengedhetetlen, egyrészt hogy fel tudja ismerni a kiszolgáltatottság esetleges jeleit, másrészt hogy pontos információkat gyűjtsön.
- Szükség esetén a nemzeti jogszabályoknak és gyakorlatnak megfelelően **biztosítsa a szükséges orvosi és/vagy más megfelelő segítséget.**

Kísérő nélküli vagy felnőtt hozzátartozóiktól elszakított gyermekek

A vonatkozó nemzetközi és európai jogi normákkal és jogszabályokkal összhangban **gyermeknek számít minden 18 év alatti ember**, kivéve, ha a gyermekre alkalmazandó törvény szerint a nagykorúságot korábban éri el. Még ha nem is biztos abban, hogy a magát gyermeknek valló személy tényleg kiskorú, a nemzeti jogszabály és gyakorlat szerint és az uniós jognak megfelelően korbecslés céljából a felelős hatósághoz kell irányítani.

A gyermekek eredendően kiszolgáltatottak, ezért nagyon fontos különösen fogékonyak lenni a speciális szükségleteikre, főleg ha kísérő nélkül vagy felnőtt hozzátartozóiktól elszakítva érkeznek. A kísérő nélküli és felnőtt hozzátartozóiktól elszakított gyermekeket a nemzeti jogszabály és gyakorlat szerint a lehető leggyorsabban meg kell keresni, és tovább kell irányítani a felelős hatóságokhoz. Az uniós jog értelmében a kísérő nélküli gyermekek esetében egyedi garanciákat kell biztosítani, ami különösen egy képviselő mielőbbi kinevezését jelenti. Győződjön meg arról, hogy tisztában van a nemzeti átirányítási eljárásokkal, és rendelkezik a szakirányú gyermekvédelmi szolgálatok és más felelős érdekeltek elérhetőségeivel.

Mindig őrizze meg a megfigyelő pozícióját, és ügyeljen az emberkereskedelem esetleges jeleire. Van bármi szokatlan a most látott helyzetben? Milyen a gyermek – csendes, közönyös/távolságtartó, zavart, ijedt, dühös? Vár valaki a gyermekre, vagy a gyermek nézeget egy másik felnőttre? Ha bármikor felmerül az ésszerű gyanú, hogy a gyermeket emberkereskedelem fenyegetheti, vagy más okból védelemre szorul, azonnal el kell indítani a nemzeti jogszabály és gyakorlat szerinti átirányítási mechanizmust és az első vizsgálatot.

Ügyeljen a gyermekbarát kommunikációra, figyelembe véve a gyermek életkorát és érettségét. Folyamatosan tájékoztassa arról, mi történik, és mi fog történni. Biztosítsa az alapszolgáltatásokhoz való hozzáférést.

A gyermek mindenek felett álló érdekét a gyermeket érintő intézkedésekben és döntésekben mindig elsődleges szempontnak kell tekinteni. Általános szabály, hogy a gyermekeket nem szabad elválasztani az őket kísérő szülőktől vagy hozzátartozóktól, kivéve, ha ésszerűen feltételezhető, hogy nem az a mindenek felett álló érdekük, hogy velük maradjanak. Ilyen esetben a nemzeti jogszabálynak és gyakorlatnak megfelelően haladéktalanul tájékoztatni kell a speciális gyermekvédelmi szolgálatokat.

Alkalmazni kell a visszaküldés tilalmának elvét. Kiutasítás esetén tiszteletben kell tartani a visszatérési irányelv 10. cikkében a gyermekekre nézve előírt biztosítékokat.

Legyen nyitott

A frissen megismert emberek kategorizálása és az ismétlődő feladatokhoz használt szokásos módszerek alkalmazása normális reakció, és a legtöbb ember így jár el. Fontos azonban a tudatosság és a nyitottság megőrzése, a korábbi személyes és szakmai tapasztalatoktól függetlenül. Fogadja el, hogy védelmi szükségletei bárkinek lehetnek, bármilyen is a megjelenése vagy viselkedése.

Legyen nyitott. A nyitottság azt jelenti, hogy maradjon rugalmas és fogékony az új, változatos tapasztalatokkal, eljárásokkal és kihívásokkal szemben. A nyitott emberek kevesebb előítéllettel bírnak, és nagyobb valószínűséggel hajlandóak változtatni a véleményükön, ha új tények jutnak a tudomásukra.

Legyen tisztelettudó

Őn bonyolult, kihívásokkal teli közegben végzi a munkáját. Napi szinten szembesül stresszes helyzetekkel és rémült, traumatizált vagy a hatóságokkal szemben bizalmatlan emberekkel, de olyanokkal is, akik hazudnak, csalnak és agresszív magatartást tanúsítanak.

Mivel azonban az EU-ba érkező, harmadik országbeli állampolgárok gyakran Önnel kerülnek elsőként kapcsolatba, a hazája mellett az EU-t is képviselnie kell. Szakszerűnek, etikusnak kell

lennie, és minden pillanatban úgy kell viselkednie, hogy azzal saját magára és a képviselt hatóságra egyaránt jó fényt vessen.

Maradjon mindig tisztelettudó. Mindenkiel tisztelettel kell bánni. Mindig tartsa tiszteletben az emberi méltóságot, és legyen érzékeny a kulturális sokféleségre és különbségekre.

Tanúsítson tiszteletet, hogy ezzel megalapozza a bizalmat, és Önt is tiszteljék. Gondolja végig... A tisztelet elnyeréséhez először az embernek magának kell tiszteletet tanúsítania. A tiszteletlenség feszültséget kelt, ez pedig konfliktusba fordulhat.

Ne diszkrimináljon

Senkinek sem szabad megkülönböztetést alkalmaznia egy másik emberrel szemben. **A megkülönböztető magatartás, a tisztességtelen bánásmód és más diszkriminatív gyakorlatok ellentétesek az alapvető jogokkal.**

A megkülönböztetés elkerülése és az érzékenység jelzése érdekében fontos, hogy a személy számára érthető nyelven kommunikáljon, és úgy, hogy ettől az illető biztonságban érezze magát. Szükség esetén a hozzáállását, nyelvhasználatát és kommunikációját igazítsa az Ön előtt álló személy neméhez, életkorához, fizikai és mentális állapotához és/vagy iskolázottságához.

Ne ítélkezzen

Ne ítéljen előre a másik ember tettei, viselkedése és/vagy megjelenése alapján. Ahelyett, hogy a tettei vagy a kinézete alapján megítélné az embert, törekedjen arra, hogy jobban megismerje őt és a hátterét. Ezt követően egy másik eljárás fog indulni egy másik helyen, ahol más tisztviselők fogják felmérni a személy védelmi szükségleteit és nemzetközi védelemhez való jogát.

Ne közvetítsen ítéletet a verbális és nem verbális kommunikációjával. Ha észreveszi magán, hogy ítélkező lett, álljon le, és emlékeztesse magát a megfigyelő álláspontra.

Legyen aktív hallgató

Legyen jó hallgatóság. Az aktív hallgatás a kommunikációs készségek egyik meghatározó eleme. Ha igazán odafigyel, őszinte érdeklődést mutat az elhangzottak iránt, nemcsak meghallgatja. Ezzel tiszteletet tanúsít a kommunikációs partnerével szemben, ami a kapott információ minőségére és mennyiségére egyaránt kihat.

- **Hallgasson őszinte érdeklődéssel** és a megértés szándékával. Röviden és tömören összefoglalva megismételheti a történet főbb részeit a kérelmező saját szavaival, így jelezve, hogy figyelmesen hallgat, és megértette az elmondottakat. Reflektálhat is az egyes kijelentésekre, hogy a személy megbizonyosodhasson arról, hogy figyelt rá.
- **Bátorítsa a személyt a beszédre.** Használjon olyan biztató kifejezéseket, mint például „Ezt fejtsse ki bővebben” vagy „Azután mi történt?”. Ezzel arra bátorítja a kérelmezőt, hogy folytassa a beszédet, és hozzájárul az elbeszélés fenntartásához és kibővítéséhez.
- **Tegyen fel kérdéseket, hogy jelezze az érdeklődését.** Azt azonban ne feledje, hogy a legpontosabb és leghasznosabb információt a kötetlen elbeszélésből kapja. Ha túl gyakran szól közbe, hogy további kérdéseket tegyen fel, azzal a személy motivációját és bizalmát is elvesztheti, így kevésbé valószínű, hogy teljes körű beszámolót kap a történetekről.
- **Győződjön meg arról, hogy az Ön előtt álló személy érti**, amit mondott neki. Az Ön felelőssége, hogy megértsék. Használja ki a lehetőséget a megértés tisztázására, például kérje meg a személyt, hogy saját szavaival ismétlje el az Öntől kapott tájékoztatás fontos részeit.

Használjon megfelelő, érzékeny kommunikációs stílust

A nyelvi, kulturális és tapasztalati különbségek akadályokat képeznek a kommunikációban. Számos más tényező, például az életkor, a nem, a stressz, a fizikai és mentális egészségi állapot, de a körülmények is befolyásolhatják, hogy egy személy mennyire képes kifejezni magát. A tolmácsok segítségével zajló kommunikáció ugyancsak növeli a félreértés veszélyét.

Fontos ezért, hogy tisztában legyen a kommunikációs folyamat torzítására képes tényezőkkel, és ehhez igazítsa a kommunikációs stílusát és nyelvhasználatát. Ez hozzásegít a szorongás és stressz érzésének visszaszorításához, és biztosítja a megszerzett információ minőségét és mennyiségét.

- **Legyen érzékeny a személyes helyzetre**, ha már ismert, és kommunikációs stílusában igazodjon hozzá.
- **Használjon megfelelő nyelvezetet, amelyet a személy megért.** Mindig törekedjen a lehető legpontosabb, legegyszerűbb és legvilágosabb kommunikációra.
- **Tájékoztassa a személyt arról, mit várnak tőle**, akár olyan apró részletekről is, amelyek az Ön számára egyértelműek, például hogy ki Ön, hová megy, miért csukja be az interjúszoba ajtaját stb., valamint magáról a folyamatról is. Nem szabad azt feltételeznie, hogy mindenki ugyanúgy érti a dolgokat, ahogyan Ön.
- **Biztosítsa a titoktartást.** Magyarozza el, hogy minden, amit elmond, titokban marad, kivéve, ha az információt más kormányzati szervekkel is meg kell osztani.
- **Hagyja a személyt kötetlenül beszélni.** Bátorítsa a személyt, hogy saját szavaival, saját tempójában, megszakítás nélkül ismertessen egy eseményt vagy helyzetet.
- **Tegyen fel megfelelő kérdéseket, megfelelő modorban.** A kiegészítendő kérdések azt mutatják, hogy figyel a személyre. A beszélgetést kezdje könnyű kérdésekkel.
- **Mindenkinek adjon lehetőséget a megszólalásra.** Gondoskodjon arról, hogy senki ne szóljon közbe és/vagy ne válaszoljon meg kérdéseket a személy nevében, csak ha az ő mindenek felett álló érdekében jár el.

Együttműködés a tolmáccsal

Az uniós menekültügyi joganyag arra kötelezi a tagállamokat, hogy gondoskodjanak a tolmácsolásról, amennyiben ez szükséges a menekültügyi eljáráshoz való hozzáféréshez, ha a jelek arra utalnak, hogy az idegenrendészeti fogdában fogva tartott vagy a határátkelőhelyen megjelenő személy nemzetközi védelemért kíván folyamodni. Gyakran tolmácsot kell igénybe venni, hogy át lehessen hidalni a személy és a tisztviselő közötti nyelvi szakadékot. A tolmáccsal végzett munkához azonban az érintett személlyel való kommunikációját és/vagy a párbeszéd irányítását ehhez kell igazítani. Az alábbi néhány pontot szem előtt kell tartania, amikor tolmács szolgáltatást vesz igénybe:

- Ügyeljen a megfelelő tolmács kiválasztására. Lehetőség szerint azonos nemű tolmácsot kell kijelölni, ha a kérelmező ezt szeretné;
- Tájékoztassa a tolmácsot a felelősségéről és a meghallgatáson betöltött szerepéről;
- Győződjön meg róla, hogy az érintett személy és a tolmács értik egymást;
- Beszéljen egyenesen az érintett személyhez (első személyben), ne a tolmácson keresztül, harmadik személyben fogalmazzon.
- Próbáljon lassan, tisztán beszélni, rendszeresen hagyjon szünetet, hogy a tolmács rövidebb egységekben tudjon fordítani, különösen ha részletes vagy bonyolult magyarázatok hangzanak el.

Ezek az elvek még fontosabbak olyankor, ha telefonos tolmácsszolgálatot vesz igénybe.

Ügyeljen a testbeszédére

A testbeszéd a nem verbális kommunikáció egyik fajtája, amikor az ember a gondolatait, szándékait, érzéseit fizikai viselkedéssel, például arckifejezéssel, testtartással, gesztusokkal, hanghordozással vagy a távolság használatával fejezi ki. A nem verbális kommunikáció megértésére és használatára való képesség hasznos kommunikációs eszköz.

- **Legyen tudatában a nem verbális kommunikációjának.** A testbeszéde fontos eszköz a bizalom kialakításához és a kapcsolat megteremtéséhez és fenntartásához.
- **Válasszon megfelelő gesztusokat és testtartást.** A testbeszéde legyen nyitott (ne fonja keresztbe a karját; kerülje a zárt testtartást stb.). Alkalmazzon megfelelő hangnemet és arckifejezéseket, hogy biztonságos, nyitott környezetet teremtsen. A kérelmező testbeszédének átvétele bizonyos esetekben elfogadó légkört alakíthat ki.
- **Tartsa tiszteletben a másik személyes terét,** és teremtsen megfelelő **szemkontaktust.** Tartsa tiszteletben, ha a kérelmező nem kíván közvetlen szemkontaktust tartani Önnel.
- **Legyen tudatában a nem verbális kommunikáció kulturális és nemi alapú különbségeinek.** A testbeszéd és a nem verbális jelzések jelentése kultúránként változó, ezek a különbségek pedig félreértésekhez vezethetnek. Óvakodjon az Ön előtt álló személy testbeszédének elhamarkodott értelmezésétől.

Tudatosítsa magában a személyes körülményeit

Az első vonalban dolgozó tisztviselők munkájukat embert próbáló körülmények között végzik, gyakran találkoznak más kultúrákból érkező, más társadalmi háttérű és más élettapasztalatokkal rendelkező emberekkel. Ez az érdekes, de rendkívül fárasztó munkakörnyezet esetenként megszokást, stresszt, frusztrációt vagy akár a másodlagos trauma tüneteit okozhatja; ilyenek például a kényszergondolatok, a krónikus fáradtság, a szomorúság, a harag, a rossz koncentráció, a közöny, az érzelmi kimerültség, a félelem, a szégyen, a testi megbetegedés vagy a hiányzás.

A magánélet esetenként stressz és problémák forrása lehet, ami kihat a szakmai feladatokhoz való viszonyulására és a munkahelyi stressz kezelésére való képességére.

Mindezen tényezőkkel tisztában kell lennie, és folyamatosan törekednie kell a hatásuk visszaszorítására. Szükség esetén habozás nélkül kérjen támogatást a munkatársaitól vagy feletteseitől, vagy vegyen igénybe szakmai tanácsadást.

Arra utaló jelek, hogy valaki nemzetközi védelmet szeretne kérni

Sokan azok közül, akik esetleg nemzetközi védelemre szorulnak, nem folyamodnak aktívan menedékért abban az országban, ahová megérkeztek. Közülük sokan esetleg nem ismerik a jogaikat és kötelességeiket, vagy úgy döntenek, hogy nem kérnek védelmet, egyéni helyzetük miatt, vagy mert mások, például az embercsempészek félretájékoztatják őket a jogaikkal és lehetőségeikkel kapcsolatban. Irreális elvárás lenne, hogy ismerjék az összetett menekültügyi és dublini eljárásokat, a határátkelőhelyeken vagy a fogdákból kialakult félelem helyett teljes mértékben megbízzanak a hatóságokban, illetve hogy tudják az eljáráshoz hozzáférést biztosító pontos szavakat és kifejezéseket.

A határon megjelenő személyekkel elsőként kapcsolatba kerülő tisztviselőként az Ön feladata felismerni, ha egy személy jelzi a védelem kérésének szándékát, és proaktívan megkeresni és tájékoztatni az ilyen személyeket, ha a jelek arra utalnak, hogy menedékért kívánnak folyamodni.

Ne feledje, hogy a legtöbb esetben az emberek először Ön felé tudják jelezni a védelem iránti igényüket. Ezért Ön jelenti az első, döntő lépést a rászoruló személyek védelmének biztosításában. Ha a határon rosszul mérik fel a helyzetet, és a menedékkérést nem továbbítják a hatáskörrel rendelkező hatósághoz, ez súlyos következményekkel járhat a nemzetközi védelemre szoruló személyre nézve. Előfordulhat, hogy a személyt visszaküldik egy olyan országba, ahol az élete vagy szabadsága kerül veszélybe, vagy üldöztetés, halál, kegyetlen vagy embertelen bánásmód vagy más súlyos emberi jogi sérelem fenyegeti.

Ez a rész hasznos tippeket és útmutatást ad az első vonalban dolgozó tisztviselőknek ahhoz, hogy felismerjék a menedékért folyamodó személyeket, és a jelek biztosan ne kerüljék el a figyelmüket.

Ki akarhat védelemért folyamodni?

- **Tudnia kell, hogy senkitől nem tagadhatja meg a menekültügyi eljáráshoz való hozzáférést.** Menedéket kérni mindenkinek joga van.
- **Ne feledje: menekült bárkiből lehet.**
Védelmi szükségletei bárkinek lehetnek, bármilyen is a megjelenése vagy viselkedése. A vegyes migrációs áramlatokban eltérő indítékkal és célokkal útnak induló személyek haladnak egymás mellett, gyakran ugyanazon az útvonalakon és közlekedési eszközökön. A menekültek és azok az emberek, akik nem védelmi jellegű okokból kelnek útra, kinézetüket és viselkedésüket tekintve hasonlóak lehetnek.

Ne feledje, hogy az Ön feladata megtalálni azokat a személyeket, akik nemzetközi védelmet szeretnének kérni, tájékoztatni és a megfelelő hatósághoz irányítani őket. Nem az Ön feladata megítélni, hogy az Ön előtt álló ember védelemre szorul-e, és részesül-e majd nemzetközi védelemben, vagy sem. Ezt követően más eljárások fognak indulni egy másik helyen, ahol az illetékes tisztviselők fogják felmérni a személy védelmi szükségleteit, és eldöntik, hogy jogosult-e nemzetközi védelemre.
- **Igen, bárki lehet menekült,** függetlenül a származási országától, etnikai hovatartozásától és/vagy megjelenésétől.

Bárki lehet menekült, függetlenül attól, hogy:

- **jogellenesen utazott be vagy tartózkodik egy tagállam területén**, hamis okmányokat használ vagy egyáltalán nincsenek okmányai, beleértve azt is, ha korábbi illegális migrációs helyzete miatt el van tiltva a beutazástól;
- **emberkereskedelem áldozata**. Az emberkereskedelem áldozatainak az emberkereskedelem problémáján kívüli védelmi szükségletei is lehetnek. Lehet, hogy az emberkereskedelemből menekülve folyamodik nemzetközi védelemért, de az is lehet, hogy az emberkereskedők magát a menekültügyi eljárást használják fel arra, hogy megkönnyítsék a személy fogadó országban való jelenlétét;
- **kísérő nélküli gyermek**. Az uniós menekültügyi joganyag egyedi garanciákról rendelkezik, hogy a kísérő nélküli gyermek biztosan élhessen az őt megillető jogokkal, és eleget tehessen a menekültügyi összefüggésben felmerülő kötelezettségeinek. Mivel a gyermek eredendően kiszolgáltatott, nagyon fontos különösen fogékonyak lenni a különleges szükségletek további jeleire, és mindig a gyermek mindenek felett álló érdeke szerint eljárni.

Halmazott védelmi szükségletekkel rendelkező személyek

Ne feledje, hogy a nemzetközi védelem iránti igény mellett néhány személynek más védelmi szükségletei is lehetnek, amelyekkel sürgősen foglalkozni kell. Lehet valaki egyszerre emberkereskedelem áldozata és menekült, vagy egyszerre kísérő nélküli kiskorú és menekült. Az ilyen halmazott szükségletek felismerése és a megfelelő eljárásokhoz való irányítás sok nehézséget okozhat, különösen közvetlenül az érkezés utáni szakaszban.

Az érkezők különböző csoportjainak osztályozása azonban nem tarthatja vissza attól, hogy válogatás nélkül minden személy emberi jogait védő intézkedéseket dolgozzon ki, a menedékjogot is ideértve. Az emberkereskedelem áldozatai és a kísérő nélküli gyermekek esetében például minél előbb aktiválni kell a megfelelő védelmi mechanizmusokat. Emellett azonban a menedékjogukat is garantálni kell, és a menekültügyi összefüggésben szükséges lépéseket egyidejűleg kell megtenni.

A jelek nem teljes körű listája

Különböző módokon derülhet fény annak a jeleire, hogy egy személy nemzetközi védelemért szeretne folyamodni. Ezeket észreveheti a megfigyelés során, megtudhatja a személlyel vagy más személyekkel való közvetlen kapcsolatból, kikövetkeztetheti a személy által bemutatott dokumentumokból és/vagy más körülmények között értesülhet róluk. Annak érdekében, hogy a jelzéseket gyorsabban és pontosabban észlelje, fordítson külön figyelmet az alábbi elemekre:

Tartsa szem előtt, hogy a jelek alábbi felsorolása csak indikatív, és az összes lehetséges jelet és ezek variációit semmiképpen nem foglalja magában. Nem pontos képletként szolgál, inkább tanácsot ad arra nézve, milyen tényezőkre kell koncentrálni, amikor mérlegeli annak a lehetőségét, hogy valaki nemzetközi védelemért kíván folyamodni.

Ki ez a személy és honnan származik

Származási ország

A személy származási országában uralkodó aktuális helyzet általános ismerete – beleértve az általános politikai körülményeket, a biztonsági helyzetet, valamint az alapvető jogok tiszteletben tartását – a jelzések fontos forrása az olyan személyek pontos azonosításához, akik feltehetően nemzetközi védelemért kívánnak folyamodni. Egy (polgár)háborúba vagy fegyveres konfliktusba sodródott ország vagy egy diktatorikus rezsim irányítása alatt álló ország például valószínűsíthetően a menekültek forrásországa lesz. Tudnia kell azonban, hogy egyik ország sem tekinthető általánosan biztonságosnak valamennyi állampolgára számára, ezért még a biztonságos származási országból érkezőknek is lehetnek egyéni védelmi szükségleteik.

Etnikai hovatartozás, vallás, nemzetiség

A származási ország általános közegétől eltekintve külön figyelmet kell fordítani arra, ha a személy valamilyen (nemzeti, etnikai és/vagy vallási) kisebbség tagja, mivel őket jellemzően gyakrabban éri üldöztetés vagy erőszak. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a többséghez tartozó személyeknek nem lehetnek védelmi szükségletei.

Az érkezés általános körülményei

A nagy létszámú csoportok, egyes személyek vagy családok érkezése eltérő elvárásokat szülhet az emberek profiljával és védelmi szükségleteivel kapcsolatban. Fontos azonban szem előtt tartani, hogy a menekültek nem kizárólag az egyik vagy másik utazási formát veszik igénybe.

Életkor

A gyermekek eredendően kiszolgáltatottak, ezért nagyon fontos különösen fogékonyak lenni a védelmi szükségleteikre, főleg ha kísérő nélkül vagy felnőtt hozzátartozóiktól elszakítva érkeznek. A gyermekekkel foglalkozó tisztviselőnek mindig a gyermek mindenek felett álló érdekét kell néznie, képesnek kell lennie a gyermekbarát kommunikációra, és figyelembe kell vennie a gyermek további lehetséges különleges szükségleteit.

Amennyiben gyermekcsempészetre vagy gyermekkereskedelemre utaló jelek merülnek fel, mérlegelni kell a speciális védő intézkedéseket. További információért tekintse meg a *Frontex VEGA kézikönyvet a gyermekekről*.³

Társadalmi nem

A migrációs közegben a nők és a lányok különösen kiszolgáltatott helyzetben találhatják magukat a származási országban szerzett tapasztalataik miatt, de az út során és a fogadó országban tapasztalt társadalmi vagy kulturális különbségek miatt is. Ezért külön figyelmet kell fordítani a lehetséges védelmi és/vagy egyéb különleges szükségleteikre. Ez természetesen nem jelenti azt, hogy minden nő egyforma mértékben kiszolgáltatott.

Gondoskodni kell a külön támogatásról, hogy a nők és lányok külön tudjanak Önnel beszélni, és senki ne avatkozzon közbe és/vagy ne válaszolja meg a kérdéseket a nevükben. A tájékoztatást közvetlenül hozzájuk kell intézni, hogy ne legyenek megfosztva a létfontosságú információktól és az önálló döntéshozatali képességétől, a nemzetközi védelem vagy más támogatás igénylését is beleértve.

Lehetőség szerint gondoskodni kell egy női kapcsolatfelvevő tisztviselő és tolmács jelenlétéről. A nők esetében nem szabad szorgalmazni a szexuális erőszakkal kapcsolatos incidensekről vagy bűncselekményekről szóló beszámolót. Amennyiben az életkorukat figyelembe véve helyénvaló, diszkréten meg kell kérdezni, hogy várandósak-e, és szükség esetén tájékoztatni kell őket az igénybe vehető segítségről.

3 http://frontex.europa.eu/assets/Publications/Training/VEGA_Children_Handbook.pdf

Családi állapot

Fontos figyelembe venni a személy családi állapotát. Bizonyos kategóriák, például a kísérő nélküli vagy felnőtt hozzátartozóiktól elszakított gyermekek, az egyedülálló nők vagy a gyermeküket egyedül nevelő szülők különösen kiszolgáltatott helyzetben lehetnek, és a védelem mellett más különleges szükségleteik is lehetnek.

Mit mond a személy

A személy kijelentései a döntő és gyakran kizárólagos jelei annak, hogy nemzetközi védelemért szeretne folyamodni, és ezek önmagukban a védelemért való folyamodásnak minősülhetnek. Ilyen jelnek kell tekinteni különösen azt, ha a személy bármilyen módon az üldöztetéstől vagy súlyos sérelemtől való félelmének vagy szorongásának ad hangot a beutazás megtagadása esetén. Az alábbiakban összegyűjtöttünk néhányat azokból a legfontosabb szavakból, kifejezésekből és üzenetekből, amelyek jelezhetik, hogy egy személy nemzetközi védelemért szeretne folyamodni:

- **Félelem:** ha például a személy fél visszatérni a hazájába; üldöztetéstől fél; attól fél, hogy a hazájában bebörtönözhetik; attól fél, hogy hazatérése esetén megölik.
- **Halál:** ha például a személy attól fél, hogy hazatérésekor megölik.
- **Üldöztetés:** ha például a személy azt mondja, hogy a hazájában üldözték, vagy attól fél, hogy hazatérésekor üldöznék.
- **Kínzás:** ha például a személy azt mondja, hogy őt vagy családtagjait megkínozták, vagy ha hegeket vagy más, feltehetőleg kínzásból eredő sérüléseket mutat.
- **Háború:** ha például a személy azt mondja, hogy hazájában (polgár)háború vagy fegyveres konfliktus zajlik; ha attól fél, hogy a háborúban megölik stb.
- **Visszatérés:** ha például a személy azt mondja, hogy nem térhet vissza a hazájába; fél a visszatéréstől; nincs hova visszamennie; attól fél, hogy hazatérése esetén üldözni fogják, bebörtönzik, megkínózzák vagy megölik.
- **UNHCR (ENSZ) vagy ügyvéd:** ha például a személy az ENSZ vagy az UNHCR hivatala után érdeklődik; látni akarja az UNHCR-t; ügyvéddel szeretne beszélni stb.

Tartsa szem előtt, hogy a kérelmező szóbeli nyilatkozatai nagyon gyakran nem a kérelmező anyanyelvén hangzanak el, és/vagy ezeket tolmács közvetíti. Ez a nyelvi akadály kihathat a kölcsönös megértésre, és nyilvánvaló következetlenségeket vagy ellentmondásokat okozhat a személy kijelentéseiben.

Mit tud megfigyelni (megjelenés és viselkedés)

A tisztviselőhöz való közeledés / elkerülő magatartás

A tisztviselőket a világ szinte minden részén az egyenruhájukról lehet felismerni. Az egyenruha hatalmat és tekintélyt kölcsönöz, és komoly pszichológiai hatása lehet azokra, akik látják. Azok a személyek, akik nemzetközi védelmet akarnak kérni, valószínűleg megkeresik az egyenruhába öltözött személyt, és kapcsolatba lépnek vele. Tudnia kell azonban, hogy az emberek olyan országból is származhatnak, ahol az egyenruha bizalmatlanságot vagy félelmet kelt. Az emberek gyakran kerülik az egyenruhásokat, mert félnek az illegális beutazás, a hamis okmányok birtoklásának vagy az okmányok teljes hiányának következményeitől. Ilyen esetekben képesnek kell lennie az ilyen jelek értelmezésére, hogy megfelelően reagáljon vagy gondoskodjon a segítségről.

Félelem

A félelem növeli a stressz szintjét, ami sokféle formában jelenhet meg, úgy fizikailag, mint érzelmileg. Az erős félelem olykor teljesen megbénítja az embereket, passzivitást és apátiát okozhat. Más esetekben hiperaktivitáshoz, agresszivitáshoz és/vagy furcsa viselkedéshez vezethet. Fogadja el, hogy védelmi szükségletei bárkinek lehetnek, bármilyen is a viselkedése.

A félelem és a stressz megnehezítheti az Ön előtt álló személy számára a kérdéseinek megértését és a koncentráció fenntartását. Fontos ezért, hogy a tájékoztatás és a magyarázatok segítségével biztonságos légkört alakítson ki.

Az emberek közötti kölcsönhatások

A csoportok szinte mindig kölcsönös függőségi viszonyokon alapulnak, akár kicsi, akár nagy, lazán szerveződő vagy formális struktúrájú, ilyen vagy olyan tevékenységre épülő csoportról van szó. A csoporton belül különböző jellegű viszonyokat lehet megfigyelni: kölcsönös bizalomra és támogatásra épülő pozitív kapcsolatokat éppúgy, mint függőségre, behódolásra, irányításra és bántalmazásra épülő, egészségtelen kapcsolatokat. Ezért nagyon fontos odafigyelni a csoport tagjai közötti interakciókra, és keresni az egészségtelen vagy problémás viszonyra utaló jeleket. Mindenkinek adjon lehetőséget arra, hogy külön beszélhessen Önnel, a gyermekeknek és a nőknek is. Gondoskodjon arról, hogy senki ne szóljon közbe és/vagy ne válaszoljon meg kérdéseket a nevükben, csak ha a mindenek felett álló érdekükben jár el.

Megjelenés (sérülések, hegek, ruházat, holmik stb.)

A látható sebek, sérülések vagy hegek határozottan jelezhetik a védelem szükségességét. Más külső jelek, például a ruházat típusa és kinézete, a személynél lévő poggyász és más holmik alkalmassága is jelezheti a nemzetközi védelem kérésének szándékát. Legyen azonban mindig tudatában, hogy védelmi szükségletei bárkinek lehetnek, bármilyen is a megjelenése.

Testbeszéd

Figyeljen a személy testbeszédére, például az arckifejezésére, testtartására, gesztusaira, hanghordozására stb. A nem verbális kommunikáció megértésére és használatára való képesség hasznos kommunikációs eszköz, és jól jelezheti, hogy egy személy nemzetközi védelemért kíván folyamodni. Eközben azonban legyen tudatában a nem verbális kommunikáció kulturális és nemi alapú különbségeinek. A testbeszéd és a nem verbális jelzések jelentése és használata kultúránként változó, ezek a különbségek pedig félreértésekhez vezethetnek. Óvakodjon ezért az elhamarkodott értelmezéstől.

Ne feledje, hogy a beutazáskor alkotott ítélete döntő fontosságú. Konzultáljon a felettesével, amennyiben az Ön előtt álló személy szándékait illetően kétségei támadnak. A téves döntés, például a beutazás megtagadása, súlyos következményekkel járhat az Ön előtt álló személyre nézve. Ezért előbb mindig gondolkodjon, csak utána cselekedjen.

Mi a következő teendő

Tájékoztatás

Az Ön feladata, hogy a nemzetközi védelemért folyamodó személy biztosan tájékoztatást kapjon a kérelem lehetőségéről és módjáról. A menekültügyi eljáráshoz való hozzáférés a gyakorlatban így lehet hatékony.

A tájékoztatás fő célja, hogy a potenciálisan nemzetközi védelemre szoruló személyek ténylegesen hozzáférjenek a menekültügyi eljáráshoz, és jól informált döntéseket tudjanak hozni arról, nemzetközi védelemért akarnak-e folyamodni. A tájékoztatást ezért kellő időben, az adott körülmények között a lehető legteljesebb formában kell megadni.

Tájékoztassa a személyt a nemzetközi védelem iránti kérelem lehetőségéről. Az Ön feladata, hogy alapvető tájékoztatást adjon a nemzetközi védelemről és a menekültügyi eljárásról azoknak a személyeknek, akik ezt kérelmezni akarhatják. Az információ és a részletesség mértéke a körülmények függvényében változó lehet, de legalább a következőkre ki kell terjednie:

- a személy alapvető jogai és kötelezettségei;
- mit jelent a nemzetközi védelem;
- kit kell menekültnek vagy kiegészítő védelemre jogosultnak tekinteni;
- hogyan lehet nemzetközi védelemért folyamodni.

Győződjön meg arról, hogy tisztában van a nemzeti gyakorlat szerint közzétett információkkal, és kéznél van a felelős hatóságok elérhetősége, köztük a speciális gyermekvédelmi szolgálatoké és más érdekelt feleké, például tolmácsoké, NGO-ké, az UNHCR-é és bármely más, jogi tanácsadást vagy más segítséget nyújtó szervezeteké. Ha lehetséges, gondoskodjon arról, hogy legyenek pluszpéldányai a tájékoztató szórólapokból és füzetekből, a megfelelő nyelveken.

Olyan nyelven kell kommunikálni, amelyet a személy megért, ami szükségessé teheti a tolmács jelenlétét. A kommunikációban igazodni kell a személy különleges szükségleteihez és körülményeihez, beleértve a nemi szempontokat és/vagy a gyermekbarát hozzáállást.

Ismerje fel, ha valaki nemzetközi védelemért folyamodik

Az uniós menekültügyi jog szerint akkor lehet úgy tekinteni, hogy egy személy nemzetközi védelemért folyamodik, ha bármilyen módon és formában kifejezi a kérelem szándékát, vagy úgy lehet érteni, hogy nemzetközi védelmet kér.

Legyen tisztában azzal, hogy a nemzetközi védelem kérelmezésére való szándékukat az emberek különféle formákban fejezhetik ki. A beutazás megtagadása esetén az üldöztetéstől vagy súlyos sérelemtől való félelem bármilyen – szóbeli vagy írásbeli – kifejezése ilyen kérelemnek minősül. Ehhez nem feltétlenül kell használni a konkrét „menedék” vagy „menekült” szót.

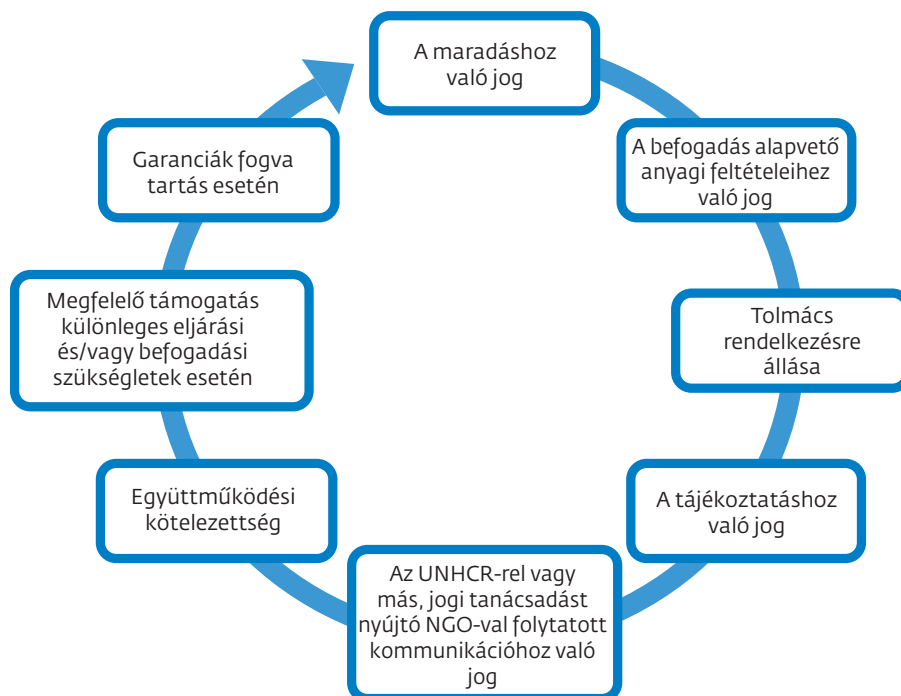
A menedékkérőkkel elsőként kapcsolatba kerülő tisztviselőként gyakran Ön lesz hazája első képviselője, akivel az EU-ba érkező harmadik országbeli állampolgárok találkoznak, és aki felül elsőként jelezni tudják a menedékkérelem iránti szándékukat.

Fel kell ismernie, ha egy személy a menedékkérelem szándékát jelzi, el kell látnia őt a megfelelő információkkal, és tovább kell irányítania a menekültügyi eljárásért felelős illetékes hatósághoz.

Ne feledje, hogy az Ön feladata felismerni azokat a személyeket, akik jelzik, hogy nemzetközi védelmet szeretnének kérni, tájékoztatni és a megfelelő hatósághoz irányítani őket. **Nem az Ön feladata megítélni, hogy az Ön előtt álló ember ténylegesen védelemre szorul-e**, és részesüljön-e majd nemzetközi védelemben, vagy sem. Ezt követően egy másik eljárás fog indulni máshol, ahol más tisztviselők fogják felmérni a személy védelmi szükségleteit és nemzetközi védelemre való jogosultságát.

Mi a következő teendő, ha a személy nemzetközi védelmet kér

Aki jelezte a nemzetközi védelem iránti kérelem szándékát (azaz aki védelemért folyamodott), azt **nemzetközi védelmet kérelmezőnek** kell tekinteni, az ezzel a jogállással járó összes jogokkal és kötelezettségekkel együtt. A menedékkérőkkel elsőként kapcsolatba kerülő tisztviselőként az Ön feladata, hogy segítse e jogok biztosítását, például azzal, hogy a kérelmezőket a megfelelő hatóságokhoz és szervezetekhez irányítja.

Megfelelő esetben vegye nyilvántartásba a kérelmet, vagy küldje tovább a regisztrációért felelős hatóságoknak

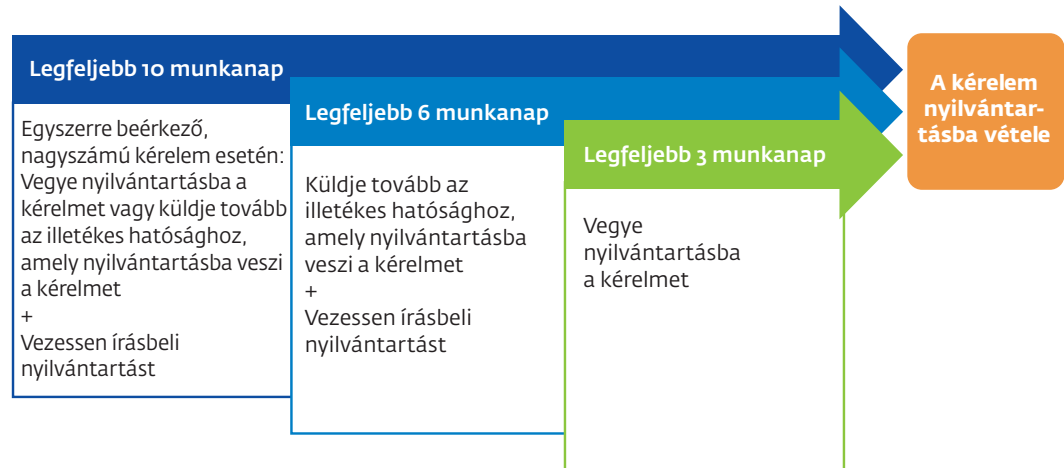
Amennyiben egy személy jelzi Ön felé azt a szándékát, hogy menedékért folyamodik, ezzel „megtette” a kérelmet, és nemzetközi védelmet kérelmezővé válik. Miután megtörtént a kérelem, az illetékes hatóságnak ezt nyilvántartásba kell vennie. A regisztrációs folyamat célja, hogy a kérelemből eredő jogokat és kötelezettségeket hatékonyabbá tegye. A nyilvántartásba vételt ezért a lehető leghamarabb, az uniós jogban előírt határidőn belül kell fejezni.

Ne feledje, hogy a menedékkérőt a szabálytalan beutazása vagy jelenléte miatt nem szabad büntetni, feltéve, hogy haladéktalanul jelentkezik a hatóságoknál.

Amennyiben Ön a kérelem nyilvántartásba vételére hatáskörrel rendelkező hatósághoz tartozik, a kérelmet három munkanapon belül regisztrálnia kell.

Ha olyan hatóságnál dolgozik, amelyik nem illetékes a nyilvántartásba vételre, tovább kell küldenie a kérelmet a **hatáskörrel rendelkező hatósághoz**, hogy a kérelem megtételétől számított hat munkanapon belül **regisztrálhassa**. Ajánlatos a nemzeti eljárásoknak megfelelően írásbeli nyilvántartást vezetni arról, hogy megkapta a kérelmet.

Tájékoztassa a kérelmezőt arról, hol és hogyan tudja benyújtani a kérelmet

Annak a hatóságnak a tisztviselőjeként, amelyhez a nemzetközi védelem iránti kérelmek feltehetőleg érkezni fognak, kötelessége tájékoztatni a kérelmezőt arról, hol és hogyan tud kérelmet benyújtani. A következőkről kell tájékoztatást adni:

- mit jelent a benyújtás, beleértve annak következményeit, ha a kérelmező nem nyújtja be kérelmét;
- melyik hatóság felel a menekültügyi eljárásért;
- mire van szükség a kérelem benyújtásához;
- hová kell menni a kérelem benyújtásához;
- hogyan lehet oda eljutni.

Ismerje fel a kérelmező különleges szükségleteit, és irányítsa el a megfelelő eljáráshoz

Ne késlekedjen. A halmozott szükségletekkel rendelkező kérelmezők esetében mérlegelje, melyik átirányítási mechanizmust kell aktiválni és milyen sorrendben ahhoz, hogy a kérelmező összes különleges szükségletével foglalkozni lehessen. Az emberkereskedelem áldozatai vagy a kísérő nélküli gyermekek esetében például a megfelelő védelmi mechanizmusoknak a menekültügyi eljárással párhuzamos aktiválására lehet szükség.

Mi a következő teendő, ha az esetlegesen védelemre szoruló személy nem akar nemzetközi védelmet kérni

Előfordulhatnak olyan helyzetek, amikor személy, akinek védelmi szükségletei lehetnek, úgy dönt, hogy mégsem kér menedéket. Joga van így dönteni, senki nem kényszerítheti az ellenkezőjére. Ne feledje ugyanakkor, hogy Önnek ilyen esetekben is eleget kell tennie bizonyos, a nemzetközi és az uniós jog szerint Önre háruló kötelezettségeknek, például:

Biztosítsa a visszaküldés tilalmának elve érvényesülését

Senkit nem lehet olyan országba visszaküldeni, ahol kínzás, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés veszélyének van kitéve. A visszaküldés tilalmának elve a határokon vagy a nyílt tengeren tartózkodó személyekre is vonatkozik. Ez maga után vonja azt a követelményt, hogy a személynek hozzáférést kell adni a területhez. A hazatérést mindig a bejártatott eljárások (vissza fogadási, kiutasítási eljárás stb.) szerint kell lebonyolítani, a szükséges jogi biztosítékokat és garanciákat is beleértve. Tilos a kollektív kitoloncolás.

Tájékoztassa a személyt a nemzetközi védelem iránti kérelem lehetőségéről

Kötelessége alapvető tájékoztatást adni a nemzetközi védelemről. Ne feledje, hogy a tájékoztatás fő célja, hogy az érintett személy biztosan képes legyen jól informált döntést hozni arról, hogy védelemért folyamodik-e, vagy sem.

A tájékoztatást esetenként a körülményekhez kell igazítani, és ki kell terjednie különösen arra, hogy milyen jogok illetik meg a kérelmezőket (pl. a maradáshoz való jog), valamint hogy milyen kötelességei vannak a menedékkérőknek az uniós és nemzeti jog szerint, és milyen következményekkel jár, ha nem folyamodnak nemzetközi védelemért.

Mérlegelje az UNHCR-rel, NGO-kkal és/vagy más szervezetekkel való kapcsolatfelvételt a nemzeti jog és gyakorlat alapján, mivel ezek szakszerűbb tanácsadást és segítségnyújtást biztosíthatnak.

Kétség esetén konzultáljon a felettesével

Konzultáljon felettesével, ha bármilyen kétsége merül fel az Ön előtt álló személy szándékaival kapcsolatban, különösen ha a származási vagy tranzitországba való visszatérése a nemzetközi jog megsértésének minősülhetne.

A továbbiakban kövesse a nemzeti műveleti eljárásokat

A menekültügyi eljáráshoz való hozzáférés

- ▶ Minden embert értékelni és tisztelni kell
- ▶ Először mindig a sürgősségi egészségügyi ellátással és az alapvető szükségletekkel kell foglalkozni

1

Bárki lehet menekült

Bárkinek lehetnek védelmi igényei, származási országától, etnikai hovatartozásától, megjelenésétől vagy viselkedésétől függetlenül.

2

Mindenki jogosult a visszaküldéssel szembeni védelemre

Senkit nem lehet olyan helyzetbe kiutasítani vagy visszaküldeni, ahol üldöztetés, halálbüntetés, kínzás vagy más embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés veszélyének lenne kitéve. Ez a szabály a határon való beutazás tilalmára és a kényszerű távozás bármely más formájára is vonatkozik.

3

A kiszolgáltatott személyeket meg kell keresni és megfelelően kell támogatni

Döntő fontosságúak a határátkelőhelyeken és idegenrendészeti fogdáknak meghozott intézkedések, ahol a kiszolgáltatott személyek, köztük a gyermekek és az emberkereskedelem áldozatainak speciális szükségleteit be lehet jelenteni vagy fel lehet deríteni.

4

A gyermekeket érintő intézkedésekben elsőbbséget élvez a gyermek mindenk felett álló érdeke

A gyermek mindenk felett álló érdekének felmérésekor eseti alapon, kellő mértékben számba kell venni olyan tényezőket, mint a biztonság, a családegyesítési lehetőségek, a gyermek jólléte, valamint a gyermek véleménye – a korának és érettségi fokának megfelelően.

5

Ha valaki nemzetközi védelmet kíván kérni, minden esetben tájékoztatni kell az ehhez való jogáról

A menedékjogról szóló felvilágosítást meg kell adni minden olyan személynek, aki nemzetközi védelemre szorulhat, hogy biztosított legyen a menekültügyi eljáráshoz való tényleges hozzáférése.

6

Mindenkinek joga van ahhoz, hogy nemzetközi védelmet kérjen

Senkitől nem lehet megtagadni a menekültügyi eljáráshoz való hozzáférést, akkor sem, ha a személy nem tesz eleget az összes beutazási feltételnek.

7

A félelem bármilyen jelét vagy megnyilvánulását úgy lehet érteni, hogy a személy nemzetközi védelmet kér

A nemzetközi védelem kérelmezésére való szándékukat az emberek különféle formákban fejezhetik ki. A beutazás megtagadása esetén az üldöztetéstől vagy súlyos sérelemtől való félelem bármilyen – szóbeli vagy írásbeli – kifejezése ilyen kérelemnek minősül. Ehhez nem feltétlenül kell használni a „menedék” vagy „menekült” szót.

8

A nemzetközi védelmet kérelmezőket nem szabad az illegális beutazásuk vagy jelenlétük miatt büntetni

Azokat, akik haladéktalanul jelentkeznek a hatóságoknál, nem szabad büntetni az illegális beutazásuk vagy jelenlétük miatt.

9

Minden kérelmet regisztrálni kell, vagy regisztráció céljából tovább kell küldeni az illetékes hatóságnak

Miután megtörtént a kérelem, a felelős hatóságnak ezt nyilvántartásba kell vennie. A nyilvántartásba vételt a lehető leghamarabb, a törvényben előírt határidőn belül be kell fejezni.

10

Biztosítani kell a visszaküldés tilalmának elvét, még akkor is, ha az adott személy nem kér menedékjogot

A hazatérést mindig a bejártott eljárások szerint kell lebonyolítani, a szükséges jogi biztosítékokat és garanciákat is beleértve. Senkit nem lehet olyan országba visszaküldeni, ahol kínzás, embertelen vagy megalázó bánásmód vagy büntetés veszélyének van kitéve, még akkor sem, ha a migrációs helyzete rendezetlen.

Melléklet – Jogi referenciák

► Emberi méltóság

Európai uniós jog	
Az Európai Unió Alapjogi Chartája	1. cikk Az emberi méltóság Az emberi méltóság sérthetetlen. Tiszteletben kell tartani, és védelmezni kell.

Az élethez való jog

Európai uniós jog	
Az Európai Unió Alapjogi Chartája	2. cikk Az élethez való jog 1. Minden embernek joga van az élethez. 2. Senkit sem lehet halálra ítélni vagy kivégezni.

A kínzás tilalma

Nemzetközi jog	
Az Emberi Jogok Európai Egyezménye	3. cikk Kínzás tilalma Senkit sem lehet kínzásnak, embertelen vagy megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni.
Európai uniós jog	
Az Európai Unió Alapjogi Chartája	4. cikk A kínzás és az embertelen vagy megalázó bánásmód és büntetés tilalma Senkit sem lehet kínzásnak, embertelen vagy megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni.

A visszaküldés tilalma

Nemzetközi jog	
Genfi egyezmény	33. cikk (1) bekezdés A kiutasítás vagy visszaküldés („refoulement”) tilalma Egyetlen Szerződő Állam sem utasítja ki vagy küldi vissza („refouler”) a menekültet azon ország területének határára, ahol élete vagy szabadsága faji, vallási okokból, nemzeti hovatartozása miatt, vagy abból az okból van veszélyeztetve, hogy bizonyos társadalmi csoporthoz tartozik, vagy bizonyos politikai véleményt vall.
Európai uniós jog	
Az Európai Unió Alapjogi Chartája	19. cikk (2) bekezdés Védelem a kitoloncolással, a kiutasítással és a kiadatással szemben Senki nem toloncolható ki vagy utasítható ki olyan államba, vagy adható ki olyan államnak, ahol komolyan fenyegeti az a veszély, hogy halálra ítélik, kínozzák, vagy más embertelen bánásmódnak vagy büntetésnek vetik alá.
Schengeni határellenőrzési kódex	3. cikk Alkalmazási kör Ezt a rendeletet a tagállamok belső vagy külső határait átlépő minden személyre alkalmazni kell, az alábbiak sérelme nélkül: (...) b) a menekültek és a nemzetközi védelmet kérők jogai, különösen a visszaküldés tilalma tekintetében. 3a. cikk Alapvető jogok E rendelet alkalmazásakor a tagállamok a vonatkozó uniós jog, többek között az Európai Unió Alapjogi Chartája; a vonatkozó nemzetközi jog, többek között a genfi egyezmény; a nemzetközi védelem biztosításával kapcsolatos kötelezettségek, különösen a visszaküldés tilalmának elve, valamint az alapvető jogok teljes körű tiszteletben tartásával járnak el.(...) 13. cikk (1) bekezdés A beléptetés megtagadása Meg kell tagadni annak a harmadik országbeli állampolgárnak a tagállamok területére történő beléptetését, aki nem teljesíti az 5. cikk (1) bekezdésében megállapított valamennyi feltételt, és nem tartozik az 5. cikk (4) bekezdésében említett személyek közé. Ez nem érinti a menedékjogra és a nemzetközi védelemre, illetve a hosszú távú tartózkodásra jogosító vízumok kiadására vonatkozó különös rendelkezések alkalmazását.
A 656/2014/EU rendelet A külső tengeri határok őrizetéről a Frontex műveletei keretében	4. cikk (1) bekezdés Az alapvető jogok védelme és a visszaküldés tilalmának elve Senki nem tehető partra olyan országban, nem kényszeríthető egy olyan országba történő belépésre, nem irányítható olyan országba, és nem adható át egyéb módon olyan ország hatóságainak – a visszaküldés tilalmának az elvét megsértve –, ahol többek között komolyan fenyegeti az a veszély, hogy halálra ítélik, kínozzák, üldözik vagy más embertelen vagy megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek vetik alá, vagy ahol az életét vagy a szabadságát veszély fenyegetné a faji hovatartozása, vallása, nemzetisége, szexuális irányultsága, valamely társadalmi csoporthoz tartozása vagy politikai meggyőződése miatt; illetve amely esetében komolyan fennáll annak a veszélye, hogy a visszaküldés tilalmának az elvét megsértve kiutasítják, kitoloncolják vagy kiadják egy másik ilyen országba.

A 2008/115/EK visszatérési irányelv	4. cikk (4) bekezdés Harmadik államok azon állampolgárai tekintetében, akikre a 2. cikk (2) bekezdés a) pontja értelmében ez az irányelv nem alkalmazandó, a tagállamok [...]: b) tiszteletben tartják a visszaküldés tilalmának elvét. 5. cikk Az irányelv végrehajtása során a tagállamok [...] és tiszteletben tartják a visszaküldés tilalmának elvét.
A 767/2008/EK VIS-rendelet	31. cikk (3) bekezdés Harmadik országokba irányuló adattovábbítás A személyes adatok harmadik országoknak vagy nemzetközi szervezeteknek történő ilyen továbbítása nem sérti a menekültek és a nemzetközi védelmet kérő személyek jogait, különösen a visszaküldés tilalma tekintetében.
Az 1052/2013/EU Eurosur-rendelet	2. cikk (4) bekezdés E rendelet alkalmazása során a tagállamok és az Ügynökség kötelesek tiszteletben tartani az alapvető jogokat, különösen a visszaküldés tilalmának elvét, az emberi méltóság tiszteletben tartását és az adatvédelmi előírásokat.

A menedékjog

Európai uniós jog	
Az Európai Unió Alapjogi Chartája	18. cikk A menedékjog A menekültek jogállásáról szóló 1951. július 28-i genfi egyezmény és az 1967. január 31-i jegyzőkönyv rendelkezéseivel, valamint az Európai Unióról szóló szerződéssel és az Európai Unió működéséről szóló szerződéssel [...] összhangban a menedékjogot biztosítani kell.
A menekültügyi eljárásokról szóló irányelv (átdolgozás)	7. cikk (1) bekezdés Nemzetközi védelemért folyamodás eltartottak vagy kiskorúak nevében (1) A tagállamok biztosítják, hogy minden cselekvőképes nagykorú jogosult legyen saját nevében nemzetközi védelemért folyamodni. (2) A tagállamok rendelkezhetnek úgy, hogy a kérelmező az általa eltartottak nevében is folyamodhat nemzetközi védelemért. Ezekben az esetekben a tagállam biztosítja, hogy a felnőtt korú eltartottak hozzájáruljanak a kérelem nevükben történő benyújtásához; ellenkező esetben lehetővé kell tenni számukra, hogy a saját nevükben folyamodjanak nemzetközi védelemért. (...) (3) A tagállamok biztosítják, hogy a kiskorúak saját nevükben nemzetközi védelemért folyamodhassanak – amennyiben az érintett tagállam joga szerinti eljárásokban cselekvőképességgel rendelkeznek –, illetve szüleik vagy egyéb felnőtt hozzátartozóik, az érintett tagállam joga vagy gyakorlata alapján felügyeletükért felelős személy, illetve képviselő által.

Megkülönböztetésmentesség

Nemzetközi jog	
Az Emberi Jogok Európai Egyezménye	14. cikk Megkülönböztetés tilalma A jelen Egyezményben meghatározott jogok és szabadságok élvezetét minden megkülönböztetés, például nem, faj, szín, nyelv, vallás, politikai vagy egyéb vélemény, nemzeti vagy társadalmi származás, nemzeti kisebbséghez tartozás, vagyoni helyzet, születés szerinti vagy egyéb helyzet alapján történő megkülönböztetés nélkül kell biztosítani.
Genfi egyezmény	3. cikk A megkülönböztetés tilalma A Szerződő Államok az Egyezmény rendelkezéseit a menekültekre faji, vallási vagy származási ország szerinti megkülönböztetés nélkül alkalmazzák.
Európai uniós jog	
Az Európai Unió Alapjogi Chartája	21. cikk (1) bekezdés A megkülönböztetés tilalma Tilos minden megkülönböztetés, így különösen a nem, faj, szín, etnikai vagy társadalmi származás, genetikai tulajdonság, nyelv, vallás vagy meggyőződés, politikai vagy más vélemény, nemzeti kisebbséghez tartozás, vagyoni helyzet, születés, fogyatékoság, kor vagy szexuális irányultság alapján történő megkülönböztetés.

Büntetlenség

Nemzetközi jog

Genfi egyezmény

31. cikk (1) bekezdés

A menedéket nyújtó ország területén jogtalanul tartózkodó menekültek

(1) A Szerződő Államok az országba való jogellenes belépésük

vagy tartózkodásuk miatt nem sújtják büntetéssel azokat a menekülteket, akik közvetlenül olyan területről érkeztek, ahol életük vagy szabadságuk az 1. cikkben foglalt meghatározás értelmében veszélyeztetve volt, és akik engedély nélkül lépnek be területükre, illetőleg tartózkodnak ott, feltéve, hogy haladéktalanul jelentkeznek a hatóságoknál, és kellőképpen megindokolják jogellenes belépésüket, illetőleg jelenlétüket.

Európai uniós jog

Schengeni határellenőrzési kódex

13. cikk (1) bekezdés

A beléptetés megtagadása

Meg kell tagadni annak a harmadik országbeli állampolgárnak a tagállamok területére történő beléptetését, aki nem teljesíti az 5. cikk (1) bekezdésében megállapított valamennyi feltételt, és nem tartozik az 5. cikk (4) bekezdésében említett személyek közé. Ez nem érinti a menedékjogra és a nemzetközi védelemre, illetve a hosszú távú tartózkodásra jogosító vízumok kiadására vonatkozó különös rendelkezések alkalmazását.

A menekültügyi eljáráshoz való hozzáférés

Európai uniós jog	
A menekültügyi eljárásokról szóló irányelv (átdolgozás)	(25) preambulumbekzdés Annak érdekében, hogy a genfi egyezmény 1. cikke értelmében menekültként vagy kiegészítő védelemre jogosultként védelemre szoruló személyek pontosan azonosíthatóak legyenek, valamennyi kérelmező számára hatékony hozzáférést kell biztosítani az eljárásokhoz, (...) (26) preambulumbekzdés A vizsgálati eljáráshoz való hatékony hozzáférés biztosítása céljából, a nemzetközi védelmet kérelmező személyekkel elsőként kapcsolatba kerülő – különösen a szárazföldi és tengeri határok felügyeletét ellátó vagy a határellenőrzést végző – tisztviselők számára releváns tájékoztatást kell adni és megfelelő képzést kell biztosítani arról, hogyan ismerjék fel és kezeljék a nemzetközi védelem iránti kérelmeket, többek között kellőképpen figyelembe véve az EMTH által kidolgozott vonatkozó iránymutatásokat. E tisztviselőknek el kell tudniuk látni az ország területén – ideértve a tagállamok határát, felségvizeit vagy tranzitvonalait is – tartózkodó, nemzetközi védelemért folyamodó harmadik országbeli állampolgárokat vagy hontalan személyeket a szükséges információval arra vonatkozóan, hogy hol és hogyan nyújthatnak be nemzetközi védelem iránti kérelmet. Amennyiben az említett személyek a tagállam felségvizein tartózkodnak, a szárazföldre kell szállítani őket, és ezen irányelvvel összhangban el kell bírálni kérelmüket. (28) preambulumbekzdés A vizsgálati eljárás határátkelőhelyeken és őrizeti létesítményekben történő igénybevételének megkönnyítése érdekében információkat kell biztosítani a nemzetközi védelem kérelmezésének lehetőségéről. A tolmácsolás megszervezése révén biztosítani kell a szükséges alapvető kommunikációt ahhoz, hogy a hatáskörrel rendelkező hatóságok megérthessék, ha az egyének nemzetközi védelmet kívánnak kérelmezni. 8. cikk (1) bekezdés Tájékoztatás és tanácsadás fogdáiban és határátkelőhelyeken Amennyiben arra utaló jelek vannak, hogy fogdáiban fogva tartott vagy külső határon lévő határátkelőhelyen – ideértve a tranzitvonalakat is – lévő harmadik országbeli vagy hontalan állampolgárok nemzetközi védelemért kívánnak folyamodni, a tagállamok tájékoztatást biztosítanak számukra e lehetőségéről. Ezen fogdáiban és határátkelőhelyeken a tagállamok intézkednek a menekültügyi eljárások igénybevételének megkönnyítése érdekében szükséges tolmácsolásról.
Schengeni határellenőrzési kódex	3a. cikk Alapvető jogok E rendelet alkalmazásakor a tagállamok a vonatkozó uniós jog, többek között az Európai Unió Alapjogi Chartája; a vonatkozó nemzetközi jog, többek között a genfi egyezmény; a nemzetközi védelem biztosításával kapcsolatos kötelezettségek, különösen a visszaküldés tilalmának elve, valamint az alapvető jogok teljes körű tiszteletben tartásával járnak el.(...)

A nemzetközi védelem iránti kérelem benyújtása és nyilvántartásba vétele

Európai uniós jog

A menekültügyi eljárásokról szóló irányelv (átdolgozás)

(27) preambulumbekkezdés

Tekintettel arra, hogy azok a harmadik országbeli állampolgárok és hontalan személyek, akik kifejezték azon kívánságukat, hogy nemzetközi védelem iránt folyamodjanak, nemzetközi védelmet kérelmezőknek tekintendők, meg kell felelniük az ezen irányelvben és a nemzetközi védelmet kérelmezők befogadására vonatkozó szabályok megállapításáról szóló, 2013. június 26-i 2013/33/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvben meghatározott kötelezettségeknek, és élvezniük kell az ezen irányelvekben meghatározott jogokat. Ennek érdekében a tagállamoknak a lehető legkorábban nyilvántartásba kell venniük a tény, hogy e személyek nemzetközi védelem kérelmezői.

2. cikk c) pont

Fogalommeghatározások

„Kérelmező”: harmadik ország olyan állampolgára, vagy olyan hontalan személy, aki nemzetközi védelemért folyamodott, és kérelme ügyében még nem hoztak jogerős határozatot.

6. cikk

Az eljáráshoz való hozzáférés

(1) Ha bárki nemzetközi védelemért folyamodik valamely, a nemzeti jog alapján az ilyen kérelmek nyilvántartásba vételére hatáskörrel rendelkező hatósághoz, a nyilvántartásba vételre a kérelmezést követő három munkanapon belül sor kell, hogy kerüljön.

Ha olyan egyéb hatósághoz folyamodnak nemzetközi védelemért, amelyhez feltehetően ilyen kérelmek érkeznek, de a nemzeti jog alapján nincs hatásköre a nyilvántartásba vételre, a tagállamok biztosítják, hogy a nyilvántartásba vételre a kérelmezést követő hat munkanapon belül sor kerüljön.

(...)

(5) Amennyiben nagy számú harmadik országbeli állampolgár vagy hontalan személy egyidejűleg kérelmez nemzetközi védelmet, és ez a gyakorlatban nagyon megnehezíti az (1) bekezdésben megállapított határidő tiszteletben tartását, a tagállamok rendelkezhetnek arról, hogy e határidőt 10 munkanapra meghosszabbítják.

Kiszolgáltatott személyek

Európai uniós jog

A menekültügyi eljárásokról szóló irányelv (átdolgozás)

(29) preambulumbekkezdés

Egyes kérelmezőknek különleges eljárási garanciákra lehet szükségük, például életkoruk, nemük, szexuális irányultságuk, nemi identitásuk, fogyatékoságuk, súlyos betegségük, mentális zavarai vagy az általuk elszenvedett kínzás, nemi erőszak vagy bármely egyéb súlyos pszichikai, fizikai vagy szexuális erőszak következményei miatt. A tagállamoknak törekedniük kell arra, hogy a különleges eljárási garanciákat igénylő kérelmezőket még az elsőfokú határozathozatal előtt beazonosítsák. Ezen kérelmezők számára megfelelő támogatást – többek között elegendő időt – kell biztosítani az eljárásokhoz való hatékony hozzáférésük szükséges feltételeinek megteremtése érdekében, valamint a nemzetközi védelem iránti kérelmük alátámasztására szolgáló körülmények bemutatásához.

24. cikk

A különleges eljárási garanciákat igénylő kérelmezők

1. A tagállamok a nemzetközi védelem iránti kérelem benyújtása után észszerű időn belül értékelik, hogy a kérelmező különleges eljárási garanciákat igényel-e.

2. Az (1) bekezdésben említett értékelést be lehet építeni a meglévő nemzeti eljárásokba és/vagy a 2013/33/EU irányelv 22. cikkében említett értékelésbe, és nem szükséges, hogy az közigazgatási eljárás formájában történjen.

3. A tagállamok biztosítják, hogy a különleges eljárási garanciákat igénylőként azonosított kérelmezők megfelelő támogatást kapjanak ahhoz, hogy a menekültügyi eljárás lefolytatása során mindvégig élhessenek az ezen irányelvből eredő jogaikkal, és betarthassák az ezen irányelvből eredő kötelezettségeiket.

Amennyiben a tagállamok nem tudják az említett megfelelő támogatást biztosítani a 31. cikk (8) bekezdésében és a 43. cikkben említett eljárások keretében, és különösen amikor a tagállamok úgy ítélik meg, hogy a kérelmező kínzás, nemi erőszak vagy a pszichikai, fizikai vagy szexuális erőszak más súlyos formájának esett áldozatul, és ezért különleges eljárási garanciákat igényel, nem alkalmazhatják a 31. cikk (8) bekezdését és a 43. cikket, illetve fel kell függeszteniük azok alkalmazását. Amennyiben a tagállamok olyan kérelmezőkre alkalmazták a 46. cikk (6) bekezdését, akikre a 31. cikk (8) bekezdése és a 43. cikk ezen albekezdés alapján nem alkalmazható, legalább a 46. cikk (7) bekezdésében meghatározott garanciákat biztosítaniuk kell.

4. A tagállamok biztosítják, hogy a különleges eljárási garanciák iránti igényt ezen irányelvvvel összhangban akkor is kielégítsék, ha ez az igény az eljárás egy későbbi szakaszában válik ismertté, anélkül, hogy feltétlenül újraindítanák az eljárást.

A befogadási feltételekről szóló irányelv (átdolgozás)²	21. cikk A kiszolgáltatott helyzetben lévő személyekre vonatkozó rendelkezések Általános elv A tagállamok az ezen irányelv végrehajtására hozott nemzeti jogukban figyelembe veszik az olyan kiszolgáltatott személyek egyedi helyzetét, mint a kiskorúak, a kísérő nélküli kiskorúak, a mozgássérültek, az idősek, a várandós nők, a kiskorú gyermeket egyedül nevelő szülők, az emberkereskedelem áldozatai, a súlyos betegségben szenvedő személyek, a mentális zavarokkal küzdő személyek, valamint a kínzáson, nemi erőszakon vagy a pszichikai, fizikai vagy szexuális erőszak más súlyos formáján átesett személyek, például a női nemi szerv megcsonkításának áldozatai.
A 656/2014/EU rendelet A külső tengeri határok őrizetéről a Frontex műveletei keretében	4. cikk (4) bekezdés A tengeri művelet során a részt vevő egységeknek mindvégig kiemelt figyelmet kell fordítaniuk a gyermekek, többek között a kísérő nélküli kiskorúak, az emberkereskedelem áldozatai, a sürgős orvosi ellátásra szoruló személyek, a fogyatékkal élő személyek, a nemzetközi védelemre szoruló személyek, továbbá a különösen veszélyeztetett helyzetben lévő személyek különleges szükségleteire.

1 Az Európai Parlament és a Tanács 2013/32/EU irányelve (2013. június 26.) a nemzetközi védelem megadására és visszavonására vonatkozó közös eljárásokról (átdolgozás), a továbbiakban: az APD-átdolgozás.

2 Az Európai Parlament és a Tanács 2013/33/EU irányelve (2013. június 26.) a nemzetközi védelmet kérelmezők befogadására vonatkozó szabályok megállapításáról (átdolgozás).

HOGYAN JUTHAT HOZZÁ AZ EURÓPAI UNIÓ KIADVÁNYAIHOZ?

Ingyenes kiadványok:

- egy példány: az EU Bookshopból (<http://bookshop.europa.eu>),
- több példány, valamint plakátok, térképek rendelése:
az Európai Unió képviselőin keresztül
(http://ec.europa.eu/represent_hu.htm),
nem uniós országokban a küldöttségektől
(http://eeas.europa.eu/delegations/index_hu.htm),
a Europe Direct szolgáltatáson keresztül
(http://europa.eu/europedirect/index_hu.htm)
vagy a 00 800 6 7 8 9 10 11 telefonszám tárcsázásával
(ingyenesen hívható az EU egész területéről) (*).

(* A legtöbb hívás és a megadott információk ingyenesek (noha egyes mobiltelefon-
szolgáltatókon keresztül, telefonfülkékből és hotelekből a számot csak díjfizetés ellenében
lehet hívni).

Megvásárolható kiadványok:

- az EU Bookshopból (<http://bookshop.europa.eu>).

